List 22. **NOVICE** Tečaj XLII.

gospodarske, obrtniške in národne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrt leta 1 gold., pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrt leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani 28. maja 1884.

Obseg: Faulerjeva sesalka za gnojnico. — Mlekarstvo. (Dalje.) — O državnem gozdnem nadzorstvu in pogozdovanju Krasa na Kranjskem. — Trgovinska in obrtna zbornica. (Konec.) — Enketa o kmetskih razmerah na Kranjskem. (Dalje.) — Kranjske klobase pa A. Nagelejevo motovilo. (Dalje.) — Noč pred sv. Dnevom. (Dalje.) — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

Faulerjeva sesalka za gnojnico.

Med dobrimi sesalkami za gnojnico, katere so pa ob enem tudi po ceni, je gotovo najboljša Faulerjeva. Ta sesalka ne potrebuje skoraj nič poprave, delo ž njo je lahko in ročno in v primeri z učinkom dela je cena sesalke tako nizka, da se sme toplo priporočati to koristno orodje vsakemu kmetovalcu. Faulerjeva sesalka *(glej zraven stoječo podobo)* je tako sestavljena, da je mogoče ž njo sesati najgostejšo gnojnico, brez da bi se bilo zamašenja bati.

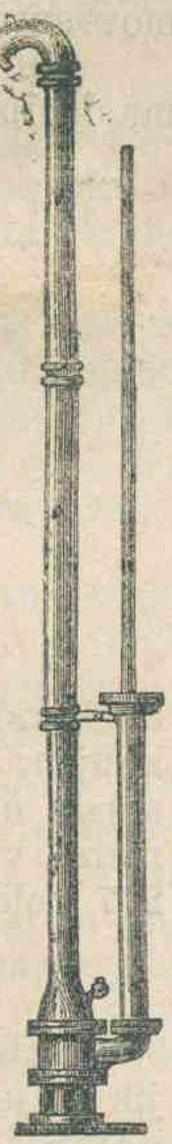

S to sesalko dá se tudi do 10 metrov daleč brizgati.

Posebno znamenite prednosti te sesalke so, da je izdelana iz kovine ter znotraj in zunaj s katranom preoblečena, da so zaklopnice kroglje, katere naredijo, da se sesalka nikdar ne zamaši.

Cevi niso skupaj pritrjene z vijaki, ampak so druga v drugo vtaknjene ter pritrjene z obroči iz kaučuka. Cevi se dadó lahko skupaj sestaviti kakor tudi narazen vzeti, tako, da je mogoče sesalko vsaki čas zdaljšati ali pa skrajšati. Ker sesalke ni treba h tlam pritrditi, zamore se hitro na drugi kraj prenesti.

S to sesalko dá se nasrkati do 10.000 litrov tekočine v eni uri. Teža cele sesalke za $3\frac{1}{2}$ metrov globočine je 35 kilogramov in stane pri „Land- u. forstwirthschaftliches Verkehrsbureau Wien, III.“ 20 gold.

Ker ta sesalka do 10 metrov globočine še dobro srka, oddaja imenovana firma cevi za podaljšanje, meter po 2 gld. 80 kr. Priprava za brizganje stane s cevjo iz kavčuka vred 3 gold.

Mlekarstvo.

Spisuje Gustav Pirc.

(Dalje.)

30. Ravnanje s svežim, surovim maslom.

Vsled pinjenja razkroji se smetana v surovo maslo in pinjeno mleko. Surovo maslo, kakor iz pinje prihaja, je zmes maslene tolščobe in mleka. Poprek imata dva dela maslene tolščobe en del mleka v sebi. Barva svežega, ravnokar izdelanega surovega masla je različna; pozimi bolj bela, poleti bolj rumenkasta.

Sveže surovo maslo dalo bi se le slabo obdržati, ne da bi se pozneje kaj za-nj storilo, ker bi razkroj pinjenega mleka, kojo se nahaja še v njem, ob enem vplival na razkroj maslene tolščobe. Treba je tedaj odvzeti svežemu, surovemu maslu primešanega pinjenega mleka, in ono mleko, katero vendar le še ostane v surovem maslu, mora se obvarovati pred razkrojenjem. To doseže se s pretvorenjem in solenjem surovega masla.

31. Pretvorenje svežega, surovega masla.

Po dokončanem pinjenji vzamejo se iz pinje ali stroja kepe surovega masla, ter se združijo v primerno velike kose. Pinjeno mleko precedi se skoz gosto sito, da se ne pogubi kaj surovega masla. Sveže surovo maslo ločiti je treba najprej od primešanega mu pinjenega mleka. V to svrho dene se v pripravno posodo, koja je lahko različne oblike. Zeló pripravna je posoda *(pod. 35.)* Omenjeno ločevanje pinjenega mleka od surovega masla se godi lahko na dva načina: 1. z izpiranjem z vodo, in 2. po suhem potu.

Pod. 35.

Z vodo oprano surovo maslo pa sicer ni več tako okusno, a škodljive tvarine zgubi skoro popolnem. Zato je primerna ta pretvoritev pri izdelovanji trpežnega surovega masla, med tem, ko je pretvorenje surovega masla suhim potom umestno pri prirejanji finega, namiznega, surovega masla.

Pranje surovega masla obstoji v tem, da se surovo maslo toliko časa s svežo vodo skupaj gnjete, da se jame slednjič čista voda odtekati. Tu treba je paziti, da surovo maslo ne postane mehko. V vročem poletnem času je treba zaradi tega surovo maslo hladiti, bodi-si z mrzlo vodo, ali pa z ledom.

Ako surovo maslo postane mehko med pranjem, treba je prenehati v delu ter ga vselej od novega hladiti. Tudi preveč trdo ne sme postati surovo maslo, celó ne drobljivo. Pozimi naj se tedaj prireja maslo v primerno toplem prostoru.

Pranje surovega masla dá se tudi izvršiti s strojem, koji je navlašč za to sostavljen. Ta stroj (*pod. 36.*) je posebno priličen pri pranji različno izdelanega,

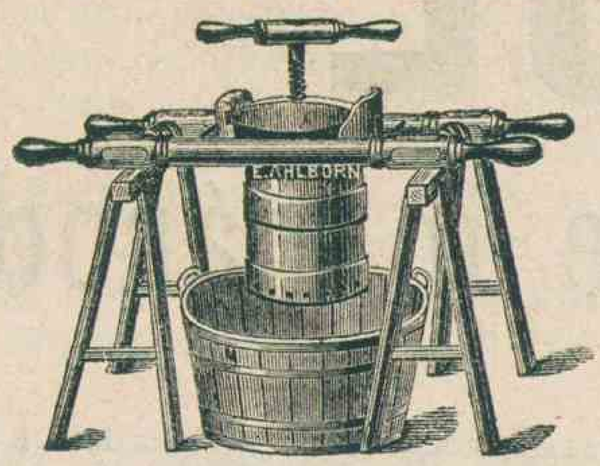

Pod. 36.

surovega masla, kojega skupaj nakupimo od različnih gospodarjev in kojega hočemo narediti enakomernega. Stroj stane pri E. Ahlbornu v Hildesheimu 27 gold.

Pretvorjenje surovega masla po suhi poti zvrši se z gnetenjem. Gnete se surovo maslo toliko časa, da zgubi vse pinjeno mleko. Gnete se lahko z roko, z lesenim orodjem ali pa s strojem. Ako se gnete surovo maslo z rokami, treba jih je oprati poprej v gorki vodi in potem vtakniti v mrzlo vodo; s tem se prepreči sprijemanje rok s surovim maslom. Sicer pa ni umestno gnesti z rokami. Če je tudi roka sama na sebi čista, vendar se odločujejo med delom luskice rožene kože, nesnaga, ki se nabira pod nohti itd. Vse to dela surovo maslo slabeje.

Bolj čisto delo kot z roko mogoče je opraviti s primerno leseno žlico. Tudi to je treba prej v vročo in potem v mrzlo vodo vtakniti, da se zabrani sprijemanje s surovim maslom. Gnetenje s žlico je pa le tam na mestu, koder se pretvarjajo prav male množice surovega masla, med tem, ko je za veča mlekarstva med Slovenci še nepoznana „deska za gnetenje surovega masla“ prekoristno orodje.

To orodje ima prav priprosto sostavo (*glej pod. 37 in 38*). Naredé ga lahko naši navadni rokodelci.

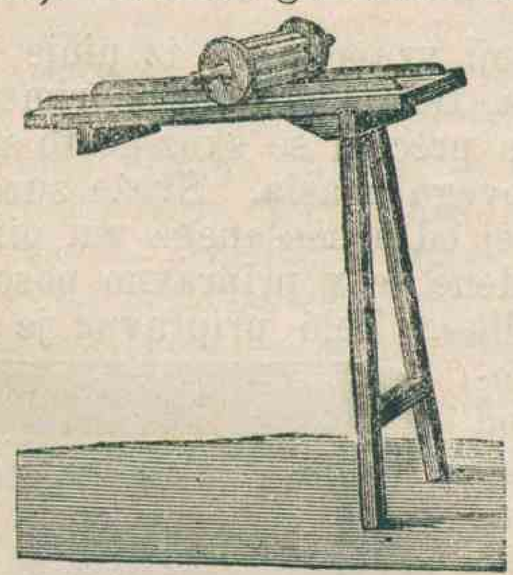

Pod. 37.

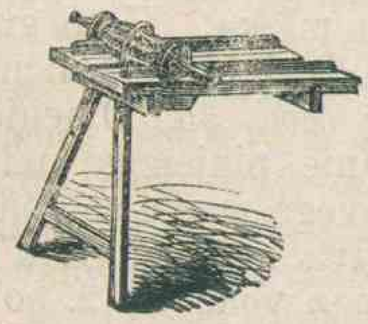

Pod. 38.

Surovo maslo položi se na desko, katera je obrobljena na svojih daljših straneh z malima deskama. Ti mali deski služite ob enem za tir (valjarju), po katerem se valja in gnete surovo maslo. Valjar se premika na tem tiru tako, da je oddaljen od deske kaka 2 centrimetra. Ta deska stane pri E. Ahlbornu v Hildesheimu od 6 do 8 gold.

Bolje vravnana taka deska, koja ima korito, pri katerem valjar teče v zobčastem tiru in koja je z železom okovana (*pod. 39.*) stane ravno tam 24 gold.

Pod. 39.

Za posebno velika mlekarstva rabijo se za gnetenje stroji, od katerih pa hočemo dva važnejša omeniti.

Lefeldtov stroj za gnetenje surovega masla, kateri se dobi pri „Land- und forstwirthschaftliches Verkehrsbureau, Wien III.“ za 65 gold. obstoji iz krožniku podobne, okrogle mize (*pod. 40*), ki se suče s pomočjo zobčastih koles, okolo svoje osi. Surovo maslo, dejano na to

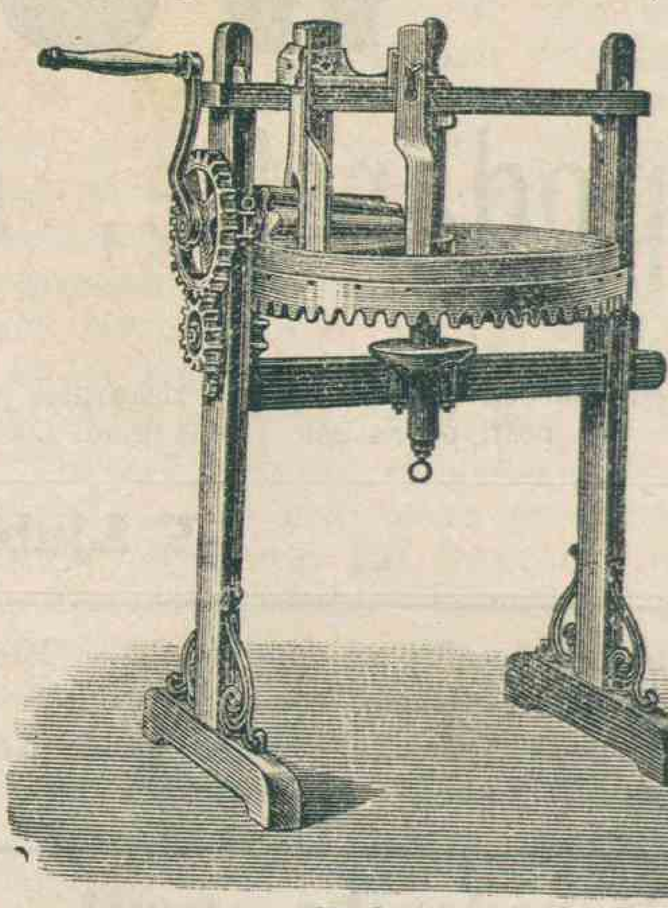

Pod. 40.

okroglo mizo, pride pod valjar, ter se tam dobro stiska in gnete. Lefeldtov stroj pretvori z enkratnim zasukanjem mize, z ozirom na velikost, 3 do 12 kilogramov surovega masla.

Ahlbornov stroj (*pod. 41.*) za gnetenje surovega masla ima pa dva valjarja ter je le za posebno veliko

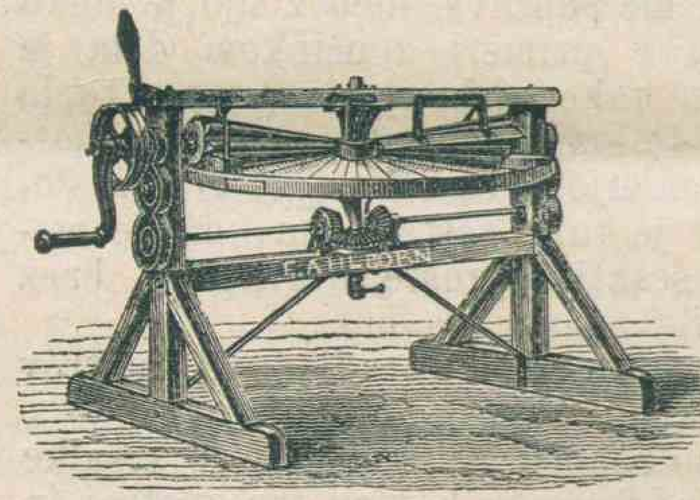

Pod. 41.

mlekarstvo, kajti on se štirikratnim, počasnim zasukanjem okrogle mize izgnete 30 kilogramov surovega masla naenkrat. Ta stroj, čegar miza nima poldrugi meter v premeru, stane pri izumitelju v Hildesheimu 207 gold.

32. Solenje surovega masla.

Solenje surovega masla ni v navadi v naših krajih in je tudi nepotrebno tam, kjer se misli takoj prodati ali porabiti.

Drugače je s surovim maslom, katero ima ostati dolgo časa nepokvarjeno, in je za kupčijo izvan dežele celó čez morje namenjeno. Za tako surovo maslo je pa sol neobhodno potrebna bistvena reč. Sol v surovem maslu ima namen, zaprečiti razkroj v njem ostalega pinjenega mleka, ter tako braniti masleno tolščobo pred razkrojem.

Navod, kako izdelovati trpežno surovo maslo za izvaževanje, kojega je izdal izvrševalni odbor avstrijske, mlekarske razstave v Trstu l. 1882. popisuje soljenje surovega masla tako-le:

Najvažneje opravilo pri izdelovanji trpežnega surovega masla je solenje, to je, vseskozi enakomerno primešavanje kuhinjske soli surovemu maslu. Sol je najbolje sredstvo proti skisanju surovega masla ali proti grenkobi. Surovo maslo brani razkroj v surovem

maslu ostalih sostavnih delov mleka, to je, beljakovin, sirove tvarine itd.

Množica potrebne soli ravna se po trpežnosti, kojo hočemo dati surovemu maslu in zavzima 2 do 6 odstotkov cele maslene tvarine, to je, od 2 do 6 dekagramov soli na kilogram masla. Sol ne sme biti ne predrobna, ne predebela. Zrna, koja imajo v premeru $^1/_2$ do 1 milimetra, so najbolja. Morska sol, kot se sploh na Slovenskem prodaja, nekoliko zdrobljena bode ravno prav ugajala. Solí se pa tako:

Odtehta se najprej surovo maslo in potem primerna množica soli. Na to razdeli se surovo maslo v kose po 2 kilograma. Ti kosi se tako skupaj stisnejo, da so plošnati. Potresejo se z odmerjeno množico soli, temeljito pregnetejo in potem zopet v kosih skupaj prestavijo. Čez nekaj ur pregnete se vsa množica od novega dobro. Surovo maslo je tedaj dovolj pretvorjeno, kedar je sredina skoz in skoz enakomerno sostavljena. To pa izvemo po poskušnji. Kolikor menj se dela tu z rokami, toliko bolje je za surovo maslo. Zato ima delo z gori opisanimi orodji ali stroji vedno prednost. Ako se z rokami dela, treba jih je pomakati vedno v mrzlo vodo. Delo z orodjem in strojem vršiti se mora v primerno toplih prostorih, na pr. 15 stopinj, da ne postane surovo maslo ne pretrdo in ne presuho. (Konec prih.)

O državnem gozdnem nadzorstvu in pogozdovanju Krasa na Kranjskem.

Na južno-vzhodni meji naše države se razprostirajo obširne kraške planjave, in sicer od ene strani od Postojine proti Vipavi in Tominu, od druge strani proti Št. Petru, Pulju in Reki do morja.

Modri valovi sinje Adrije obdani so s tem mrtvaškim poljem propalega gozdarstva. — Na oddaljenem nebu zapazi se črtasto siva proga, ta kmalu prouzroči silni piš in ta piš imenujemo burjo. Prosto buči po notranji deželi, nič se njeni silni moči ne more v bran staviti.

H kranjski deželi pripada lep kos opustošenega sveta, zgodovina nas uči, da so tukaj pred več stoletji mogočni gozdi se razprostirali. Pa pustimo preteklost, ker nam nič ne koristi in poglejmo rajši v prihodnost.

Kranjska dežela ima dve nalogi izpolniti. Prva je premagovati one težave, katere so zaradi opustošenja gozdov na Krasu, tamošnjemu ljudstvu, deželi in državi nastale. Druga naloga dežele naše je pa, pot gladiti takim naredbam, katere so v stanu napredujoče zlo omejiti ali popolnem vstaviti.

Zaklad kranjske dežele na jugo-vzhodu je še gozd, kateri moč razburjenih viharjev kroti.

Kakor mož poleg moža stojé drevesa, brani se vsako posebej in vsa skupaj razgrajočim vetrovom. Čeravno so se uže nekatera zbog sive starosti nagnila k tlam, vendar vspešno vstrajajo in se z mlájšimi vred pogumno borijo proti silnim vetrovom.

Še se mnogoštevilno nahajajo po najvišjih vrhovih in varujejo kmetovalca, da brez skrbi orje svoje polje. Ko prestopiš prednje straže te armade, znajdeš se na Notranjskem.

Kdo dvomi še nad koristjo dobro zaraščenih gozdov po gorah?

Jasno je torej, da ima kranjska dežela res dve nalogi izpolniti, prva je da se obstoječi gozdi varujejo in druga, da se pred stoletji po tujih narodih storjeni grehi zopet poravnajo, to se pravi, Kras pogozdi.

Ako vprašamo, kaj je storila visoka vlada z ozirom na prvo nalogo, moramo odgovoriti, da je vstanovila državno gozdno ogledstvo za Kranjsko. V podporo političnim oblastim, gledé na izpeljavo gozdnega ogledstva nastavila je posebno tehnično izurjeno osobje, katero o izvedenih rečéh tem oblastim svetuje; zraven tega tudi gozdni tehniki ljudstvo v vseh gospodarskih strokah podučujejo in konečno gledajo na to, da se v gozdih, kateri so v posebnem varstvu, pravilno gospodari.

Za Kranjsko nastavila je vlada zraven deželnega gozdnega nadzornika še štiri gozdne tehnike, kateri so v štirih političnih okrajih razpostavljeni. Tudi c. k. gospodarski vodje državnih gozdov so za nekatere okraje skrb gozdnih tehnikov prevzeli.

V podporo gozdnih tehnikov deluje 10 gozdnih oglednikov (Forstwarte).

Okrajna gozdna nadzorstva so toraj na Kranjskem:

1. Ljubljana z okolico, kamor pripada politični okraj Kranj.
2. Radoljica;
3. Litija, kamor spadata politična okraja Kamnik in Krško. Sodnijski okraj Kostanjevica ostane v delokrogu politične oblasti v Krškem;
4. Novomesto z okrajnimi glavarstvi Novomesto, Črnomelj in Kočevje.
5. Postojina z okrajnimi glavarstvi Postojina in Logatec. Sodnijski okraj Idrija nadzorujeta tamošnja c. k. gozdna tehnika državnih gozdov.

Ljubljanski gozdni nadzorovalni okraj ima 20% skupne gozdne obsege in ga nadzoruje en politični gozdni tehnik, radoljiški pa le 11% in ga nadzoruje tehnik državnih gozdov.

Litijski gozdni nadzorovalni okraj obsega 21% in novomeški 23% skupne gozdne mere. Vsaki teh okrajev bode po enem političnem gozdnem tehniku nadzorovan. Kostanjeviški okraj pa, ki ima le 7% skupne gozdne obsege nadzoroval bode tehnik državnih gozdov.

(Dalje prihodnjič.)

Narodno-gospodarske stvari.

Trgovinska in obrtna zbornica.

(Dalje.)

III. Gosp. Franjo Ks. Souvan poroča o dopisu c. k. finančnega vodstva za Kranjsko, katero je zbornici poslalo slovenski obrazec meničnega blanketa, vabeč zbornico, naj bi se izjavila o obrazci in odgovorila na vprašanje, je li izdavanje slovenskih meničnih blanketov priporočljivo? Odsek, prenaredivši v nekoliko tekst na predloženem obrazci, izreka željo, naj bi se ta prenaredba vsprejela. Na vprašanje, je li priporočljivo izdavanje slovenskih meničnih blanketov, je odsek z ozirom na to, da je na Kranjskem, Štajerskem, Koroškem in Goriškem več posojilnic, katere občujejo večinoma z ljudmi, kateri ne umejo nemščine, dalje z ozirom na to, da se tudi v trgovini rabi mnogo menic, dalje tudi z ozirom na to, da mnogo strank, katere so pač nemščine zmožne, vendar terjajo slovenske menične blankete, sklenil nasvetovati zbornici, naj ona izreče, da je izdavanje meničnih blanketov s slovenskim tekstom ne le priporočljivo, marveč celó potrebno. Gledé na to predlaga poročevalec v imenu odseka: Slavna zbornica naj v smislu tega poročila c. kr. finančnemu vodstvu svoje mnenje naznani.

Gosp. K. Luckmann meni, da je samo ob sebi umevno, da, kdor listino podpiše, mora tudi menično pravo poznati. V trgovini, trdi govornik, se ne čuti

potreba po slovenskih menicah, ker je slovenščina omejena le na slovenske dežele, in nastale bi lahko pri odbitkovanji (skontovanji) težkoče; Slovenci, kateri nemščine niso vešči, bi se težko poučili o menicah in sploh o meničnem pravu, treba bi bilo v to preložiti menično pravo na slovenski jezik. Govornik toraj ne more podpirati odsekovega predloga.

Gosp. Vaso Petričič izreka začudenje o trditvi predgovornikovi, kajti trgovci in obrtniki sploh dobro umejo, kaj je menica, in uže s stališča enakopravnosti se ne more nasprotovati in oporekati odsekovemu predlogu.

Gosp. Knez opozoruje g. Luckmanna na knjižico „pouk o menicah“, katero je na svitlo dal dr. Razlag; zatega del tudi nihče trditi ne more, da bi Slovenci nemščine nevešči ne mogli prisvojiti si potrebne vednosti o meničnem pravu. On iz lastne izkušnje vé, da veliko strank terja menice s slovenskim tekstom, toraj podpira tudi odsekov predlog. Zbornica pritrdi odsekovemu predlogu.

IV. Gosp. Petričič poroča o ustanovi višjega železnocestnega vršbenega urada v Ljubljani. Mestni magistrat je namreč predložil zbornici prepis prošnje, katero je vložil pri c. kr. trgovskemu ministerstvu za ustanovo vodstva državne železnice za južne proge s sedežem v Ljubljani. Poročevalec prečita omenjeno prošnjo ter utemeljuje naslednja predloga:

1. Zbornica naj prosi visoko c. kr. trgovsko ministerstvo, da bi blagovolilo ustanoviti v Ljubljani višji železnocestni vršbeni urad.

2. Zbornica naj se obrne na mestni magistrat v Ljubljani, da bi on rešil vpraševanje, kako bi se dobila stanovanja za uradnike višjega železnocestnega vršbenega urada.

Pri glasovanji se vprejmeta oba predloga.

V. Gosp. Knez poroča o ministerskem ukazu, katerega je c. k. deželna vlada zbornici naznanila, da izjavi o njem svoje mnenje. Ta ukaz pravi, da je od c. k. namestništva za Česko došla prošnja českega kulturnega sveta, naj bi se po zakonodajskem potu vpeljalo, da se žito samo po metrični vagi s kakovstveno podstavo hektoliterske vage in po razmerji kakovosti (I., II., III.) razpečava. Ta prošnja se utemeljuje s tem, da se skoro na vsakem semnji ene kronovine po drugih, časih popolnem različnih vagah in merah, da celó po neprimernih navadah, v mnogih krajih celó po stari vagi in meri žito razpečava, za tega del so tudi tržna poročila tako različna, da more le izvedenec dobiti iz njih ceno, ki bi mu v trgovini pri razprodavanji žita biti mogla kot ravnilo. V Nemčiji, Franciji in v druzih državah je to uže urejeno. Zaradi rešitve te prošnje se je trgovinsko ministerstvo posvetovalo z ministerstvom za poljedelstvo in za notranje zadeve, ter izrekla so ministerstva soglasno, da je smer te prošnje primerna in vredna, da se izpelje nje zahteva, ker bi se na ta način pri tržnih poročilih vpeljala enakomernost in bi se iz njih izvedele res prave tržne cene po kakovosti. Vendar menijo ministerstva, da se tej prošnji in nje zahtevi ne more ugoditi po zakonodajski poti, marveč, da se to prepusti interesiranim krogom, da naj bi delali na to, da se na gori označen način žito razpečava, in sicer naj bi se to doseglo s tem, da se dotične usance vredó in izpeljejo.

Naroča se toraj českemu namestništvu, da gleda na to, da nižja oblastva ter trgovske in obrtne zbornice skrbé za vpeljavo takih primernih navad pri razpečavanji žita. Za tega delj priporoča tudi c. kr. deželni vladi za Kranjsko, naj bi tudi ona po mogočnosti in razmerno ter s pogojnimi izpremembami v svojem upravnem delokrogu držala se te smeri, kakor se je zaukazalo uže pri trženji s senom in slamo.

Odsek je to stvar pretresaval, in pokazalo se je, da se v veletržji z žitom samo na metrično vago tržuje. V mali trgovini, tudi na mnogih semnjih pa to še ni udomačeno, in tržuje se še celó po stari vagi in meri. Mnogo bode še toraj dela, da se povsod metrična vaga vpelje. Pripoznalo se je, da bi bilo ne samo za prodajalca, nego tudi za kupca bolje, ako bi se povsod vpeljala v trgovini z žitom metrična vaga in se cena odločevala za 100 kilo. A da se to tudi v istini uvede, treba je, da tudi občinski zastopi skrbijo za to, da se samo metrična mera in vaga smeta rabiti in da se cene le za 100 kilo določajo in razglašajo. Na podlagi tega nasvetuje odsek:

1. Slavni c. kr. deželni vladi se poroča, da zbornica priporoča, naj bi se žito samo na metrično vago prodajalo in se cene za 100 kilo določevale.

2. Slavna c. k. deželna vlada se prosi, da blagovoli ukreniti, naj bi one občine, v katerih so žitni semnji, skrbele, da se cene žitu po metrični vagi, in sicer za 100 kilo postavljajo in razglašajo.

3. Slavni mestni magistrat se prosi, da bi odslej žitne cene po metrični vagi razglašal.

Pri glasovanji se vzprejmó predlogi enoglasno.

VI. Gosp. Vaso Petričič poroča o deželnega odbora dopisu, s katerim se naznanja sklep deželnega zbora gledé sestave odbora, kateri naj bi na to delal, da se vendar uže naposled uresničijo želje gledé gradnje dolenjske železnice. Ob enem vabi deželni odbor zbornico, naj bi zastopnike v ta odbor izvolila ter njemu imena izvoljenih naznanila. Odsek predlaga z ozirom na to, da se zbornica uže 20 let poteguje za dolenjsko železnico: Zbornica naj izvoli v omenjeni odsek tri člane.

Gosp. Eichelter predlaga, naj se jih voli pet.

Gosp. dr. Poklukar omenja, da ne bode v tem odboru zastopana samo zbornica, nego tudi mestni zbor ljubljanski in kranjska hranilnica ter da so se v ta odbor povabili tudi dolenjski zastopniki in izvedenci v železničnih stvaréh.

Po tej izjavi g. dr. Poklukarja odstopi g. Eichelter od svojega predloga.

Po nasvetu zborničnega člana g. J. Kneza izvoli zbornica v ta odbor naslednje gospode: zborničnega predsednika Josipa Kušarja in zbornična člana Pankracija Eichelterja in Vaso Petričiča.

(Konec prihodnjič.)

Tretja seja ênkete o kmetskih razmerah na Kranjskem

(Dalje.)

Gosp. Ogulin podpira ta nasvet, vendar pa mu še nekoliko dodaja. Na Dolenjskem ljudje nimajo lastne živine, dobro bi bilo toraj skleniti, da naj se osnujejo zadruge, ki bi ljudem proti ugodnim pogojem v rejo dajali živino.

Gosp. Bavdek omenja, da so železni plugi jako pripravni in koristni, da jih pa ljudje dostikrat ne morejo omisliti, zato nasvetuje dostavek, „naj bi kmetijska družba kupila takih plugov, ter jih razposojevala ali proti plačevanji v obrokih prodajala posestnikom.“

Dr. Poklukar priporoča zlasti zboljšanje travnikov, ki so neobhodno potrebni za umno živinorejo, in priporoča gosp. poročevalcu predlog tako spremeniti, da se bo zboljšanje senožet in travnikov izrekoma omenjalo. — Gosp. Ogorelec omenja, kako potrebno bi bilo senožeti snažiti z branami ter priporoča sledeči dostavek: „S podporo naj se skuša nakupiti železna

brana, s katero se po senožetih in travnikih poruje mah, ter naj se pridnim gospodarjem izroči v porabo s tem, da bi jo moral posojevati tudi svojim sosednim občanom."

Gosp. Potepan povdarja, da je tudi v bistriški dolini travnikov, ki bi se morali zboljšati, da se pa žalibog malo zgodi. Bolje bi bile za ljudi praktične poskušnje, kakor pa samo teoretični poduk. — Dr. Vošnjak gosp. Ogulinu ugovarja, da osnova zadrug v tak namen, kakor on misli, ni mogoča. Gosp. Bavdeku nasproti izreka začudenje, da se celó v okolici ljubljanski nahajajo vasi, ki nimajo železnih plugov. — Gosp. Ogulin odgovarja, da so zadruge mogoče, omenja sirarske zadruge v Bohinji, ki gotovo napreduje in povdarja, da si ljudje povsod prizadevajo združevati se v zadruge, ki imajo več denarja in laglje kaj dosežejo, ko posamezni. — Dr. Poklukar se gledé zadrug strinja z dr. Vošnjakom, gledé plugov pa omenja, da bo kmetijska družba ljudem gotovo na roke šla, ako se do nje obrnejo. — Gosp. Pirc povdarja, da so enako žalostne razmere, kakor na Dolenjskem, gledé slabe živine tudi na Notranjskem, zlasti na Pivki. Živina je mršava, bikov jako malo, in še ti so tako zanikrni, da bi ga en sam človek odnesel. Kredita pa ljudje nimajo, da bi si boljšo živino kupili. Njemu se pa zdi, da živinoreja bode le tedaj napredovala, kedar se bo povzdignilo tudi kmetsko obrtnijstvo, to je mlekarstvo, zato on predlaga, naj se posebna skrb obrača za povzdigo mlekarstva. Gledé plugov meni, da ni kmetijska družba kriva, ako ljudjé nimajo železnih plugov, ampak oni sami. Tudi omenja, da mnogi, ki hočejo pri kmetijski družbi prvo besedo imeti, dejansko nič ne storé in še odgovarjajo ne, ako se kaj poprašajo. Konečno stavlja sledeče predloge: Slavna ênketa naj potrebno ukrene, da se revnim zadolženim kmetovalcem omogoči kupiti potrebno živino, da se pospešuje kmetijsko obrtništvo, zlasti mlekarstvo, da se dá subvencija, s katero bi se napravil vzorni plug za težke zemlje na Pivki, Vipavi itd.

Gosp. Dev omenja, da je na Dolenjskem živine še preveč, toda kakošne živine! Imajo le majhne kosmate hrvatske buše. Treba bo ljudem v tem oziru na roke iti, zato on nasvetuje 1. ustanovo deželnega kulturnega sveta po vzoru tirolskega, 2. podporo za nakup juncev za pleme za Belokranjsko. — Gosp. Pirc in g. dr. Poklukar ugovarjata, da bi bila kmetijska družba kriva slabih razmer na Belokranjskem in izrekata upanje, da bo centralni odbor gotovo svojo pozornost obračal tudi na Dolenjsko. — Dr. Sterbenec omenja živinoreje na Notranjskem in stavlja predlog: „Slavna c. k. kmetijska družba se naprosi, da bikov ne bode prodajala po dražbi, ampak jih v revnejše kraje od leta do leta dajala zastonj."

Gosp. dr. Namorš omenja delovanja kmetijske družbe hrvatske, ki gleda, da se širijo podružnice. Po nasvetu dr. Vošnjaka se sprejme konec obravnave. Poročevalec Detelja se strinja z nasvetom dr. Poklukarja, da se v njegovem nasvetu omenjajo tudi senožeti in travniki, nasveta g. Ogulina pa ne more podpirati. Dalje omenja, da se ênketa ni zbrala kot kmetijska družba, da bi kritikovala delovanje centralnega odbora, ampak da ima le dati nekaka vodila za deželni zbor. Tudi obžaluje, da je g. tajnik Pirc živinorejo imenoval „modernes Schlagwort", ona je marveč silno potreben faktor za obstanek. — Gosp. Pirc odgovarja, da ni živinoreje imenoval „Schlagwort", ampak le priporočal, naj se ne dela ž njo tako, da bi bila „Schlagwort", kakor nekdaj sviloreja, sadjereja itd. Pri glasovanji se soglasno sprejme nasvet g. Detela s pristavkom nasvetovanim od dr. Poklukarja; nasvet Ogulinov in prvi stavek v predlogu g. Pirca se zavrže, druga stavka tega nasveta in predloga g. Bavdeka in g. Ogorelca se pa sprejmeta; o predlogu dr. Sterbenca in o nasvetu gosp. Deva gledé plemenskih juncev se bode glasovalo pri sedmi točki, predlog Devov o ustanovi deželnega kulturnega sveta se pa zavrže.

Četrti nasvet g. Detelje se glasi:

„Po gojzdih se mora boljši gospodarstvo začeti, — devastiranje (izsekovanje) kakor se dandanes vrši, mora prenehati, in posekani gojzdi naj se zopet pogojzdijo."

V pojasnilo kaže na silno posekovanje mladih drevesec, katerih so videti cele skladnice ob dolenjski cesti, ter priporoča, naj ênketa te točke nikar ne prezira. — Gosp. deželni predsednik priznava, da je prej vlada pač res premalo gledala na gospodarjenje po gojzdih, da je pa sedaj ministerstvo dovolilo več gozdarskih uradnikov, s katerih pomočjo se bode gotovo z vspehom zabranjevalo vničevanje naših gozdov. (Dobro, dobro!)

(Konec prihodnjič.)

Slovstvene stvari.

Kranjske klobase pa A. Nagelejevo motovilo.

Spisal Belobrk Naglič.

(Dalje.)

33. Charakteristisch (iz gršk. priloga χαρακτηριστικός, charaktêristikós, be- ali auszeichnend, iz tega gršk. adj. je tudi ‚Charakteristik', oboje iz gršk. glagola χαρακτηρίζειν, ta pa iz gršk. samostavnika χαρακτήρ, charaktêr = Eingegrabenes, Eingeprägtes, Kennzeichen ... Prim. Weigand.); 34. alphabetisch (gršk.); 35. Partei (iz franc. ‚partie' = del, stranka itd., ta pa iz lat. pars, partis; 36. Post (pred l. 1500 še v nobenem nemškem besednjaku, — iz lašk. posta, franc. poste; sred.-lat. posta = lat. statio = Standort, kesneje Poststandort, iz ‚posita' ženski adj. iz ‚positus'); 37. Thurm (iz gr.-lat. turris, gr. τύρρις, izprva τύρσις = visoko trdno poslopje); 38. lexikalisch (gl. pod 25); 39. praktisch iz ‚Praktik', lat. ‚practica', Ausübung, Anwendung, iz poznodobnega gr. priloga πρακτικός, lat. practicus, zum Thun oder Handeln geeignet, thätig itd., a ta iz πράσσω, thun, handeln itd.); 40. Dialog (gr. Zwiegespräch), 41. Musikanten (Musik iz gr.-lat. μουσική [τέχνη] = Musenkunst, Tonkunst, lat. musica, od tod tudi ‚musicus', Musiker, iz glag. musicare musicieren, to je iz sedanjikovega deležnika, part. praes., musicans, gen. — cantis nastal je pa ponemčeni Musikant, mn. Musikanten, ‚muzikanti', ki si jih je izposodil pozneje od soseda Uzmoviča tudi Slovenec namesto starih domačih godcev; 42. Most (iz lat. ‚mustum [vinum]; mustus, a um = jung, neu, frisch, ungegohren); 43. Stiefletten (Stiefel in Stiefletten) oboje iz lašk. ‚stivali' in ‚stivaletti'; jedn. (sing.) staro-franc. ‚estival', sred.-lat. stivalis, stivale, estivale, iz prvine ‚estivalis', sred. sp. (neutr.) aestivale = poletna obuča, tedaj prilog iz lat. ‚aestas' leto, t. j. poletje. Weigand in Kramer: „Teutsch-ital. Wortb. 1013 b); 44. Uhr (iz lat.-gr. ‚hora', ὥρα, v grščini je navadnejša množina = ‚bestimmte, wiederkehrende Zeit, Stunde'; 45. Uhrkette (Kette, sr.-vis.-n. ‚ketene', keten, staro-vis.-n. ‚chetina, kétina, chetinne', iz lat. ‚catena'); 46. Bretzen (poprej tudi Bretzel ali Brätzel iz sr.-lat. ‚bracella' ali ‚bracellus'; Adelung, Weigand; po Grimmu je pa oblika ‚Bretzel' iz lašk. „bracciatello" = placenta cum brachiolo); 47. Theater (gr.); 48. Kasse ali Casse iz lašk. cassa, fr. caise, caisse = Kasten, Geldbehältnis. Grimm, Weigand; po tem je pa „cassa" iz lat. capsa, Behältnis); 49. Locomotiv (nova nemška beseda iz dveh latinskih: „locus" mesto [kraj]

pa „movere“ ali „moveri“: „loco moveri“ = z mesta geniti, premekniti, premikati se, tedaj: „to, kar se [samo] z mesta premakne in dalje premika“; novoskovani nem. „Locomobil“ stojí pa, — dasi je skovan iz istih dveh lat. besed, — zmérom na mestu, a goni le druge stroje. Tù se pač sme reči: „Sic volo, sic iubeo, stat pro ratione voluntas“); 50. Salat (iz lašk. salata, t. j. insalata = soljenka (jestvina, ki je ni treba kuhati, nego samo osoliti itd., pa je); 51. analog gr. (naličen, podoben); 52. Methode (iz gr. μέθοδος, méthodos, náčin...); 53. Horizont (iz gr. ὁρίζων, horizôn, -ôntos, obzor); 54. in 55. (Ein) braver Soldat. V slovenskem napisu: „Priden soldat“ (bolje: vojščak) je vsaj prva beseda prava slovenska; v nemškem je pa „brav(er)“ in „Soldat“ oboje tuje; brav je iz franc.-ital. ‚brave‘, ‚bravo‘ = priden, hraber, srčán; sred.-lat. „bravus“ najprej = neukrôten, silen v boji, zato kesneje hraber, srčán, priden. Diez. — Da je tudi pohvalni klic „bravo!“ (dobro!) iz laškega, tega mi menda ni treba dokazovati. — Nemški Soldat je pa po Weigandovi svedočbi v 16. stoletji prilezel v nemščino iz francoščine: fr. „le soldat“, der für Sold *) dienende Krieger, **) vojščak, kateri služi za plačo (lašk. soldato, španj. soldado — iz sred.-lat. solidare, Sold geben, besolden, plačo dajati, plačevati); 56. Vorposten. Nemška beseda „der Posten“ (postavljena straža) izhaja iz laške „posto“, a to iz lat. positus oziroma iz namenilnika (supinum) latinskega glagola „ponere (postaviti, položiti, déti, setzen, legen, stellen; po tem takem je tudi „der Posten“ (die Stelle, služba) iz istega tujega korena; 57. Bajonet, množ. Bajonette (iz franc. baïonnette, nekdaj „bayonnette“ zato, ker so izumili taka bodala (za vojaške puške) leta 1670 v francoskem mestu Bayonne, ter ima tedaj Slovenec do ‚bajoneta‘, ‚banganeta‘ ali ‚panganeta‘ toliko pravice kolikor Nemec. (Dalje prih.)

*) Iz franc. „solde“, laški soldo (plača).

**) Z jedno (iz „Sold“ izvedeno besedo): Söldner; iz tega je kor.-slovenski „žolnír“ (namesto: „žoldnír“.

Zabavne stvari.

Noč pred sv. dnevom.

Maloruska povést.

Ruski spisal N. V. Gogolj, preložil L. Podgoriški.

(Dalje.)

Ko je bil nakaral se, obrnil se je zopet v kuma.

„Meseca torej ni več, kume, kaj?“

„Ni ga.“

„Čudno je res to. Ali daj mi njuh (prise) tobaka! Imaš izboren tobak, kume! Kde ga kupuješ?“

„Za vraga, kako bi bil izboren!“ — začudil se je kum, ko je odpiral tobačnico iz brezove skorije — „saj po njem ne kiše ni stara kura!“

„Pomnim“ — govoril je dalje Čub — „pokojni gostilničar Zuzulja je meni prinesel drobnega tobaka iz Nežina. Uh, to je bil tobaček, izboren tobaček! Ali, kume, kaj pa učiniva? — Temno je, kakor v duplu.“

„Ostaneva pa domá, če bode treba“ — odgovoril je kum in roko položil na kljuko v vratih.

Da kum ni spregovoril tega, gotovo bi bil Čub ostal domá, po tej opomnji pa je odločil se, da vendar-le pojde. „Ne, kume, hodiva! Nič ne pomaga, morava iti!“

Stoprv izpregovoril je bil to, uže je mrzel sam ná-se, zakaj je vdal se. Jako neugodna mu je bila hoja o taki noči; a kar je tješilo ga, to je bilo to, ker je bil sam izrazil se, da hoče iti in ker ni vêl se po kumovem nasvetu.

Kum ni pokazal na svojem obrazi ni najmanjšega znamenja kakove omrzelosti, kakor človek, ki je prav mu, ali sedí domá za pečijo, ali blodi po zimi okrog. Ozrl se je, s palčico počesal po plečih, — a oba kuma sta odrinila na pot.

Zdaj pogledimo, kaj dela krasna Čubova hči, ki je sama ostala domá. Oksana še ni bila sedemnajst let stara, a vendar so po vsej krajini, tudi na drugi strani Dikanke govorili skoro le o njej. Vsi dečaki so jo veličali, da lepše deve še ni bilo in nikoli ne bode v selu. Oksana je znala to, slišala je vse, kar so govorili o njej, in vrtoglava je bila, kakoršna je vsaka krasotica. Da ni imela na sebi plahte *) in obrobka, da je nosila najpriprostejšo haljo, vendar bi bila lepša bila od vseh svojih vrstnic. Dečaki so kar v gručah hodili za njo; ali ginila je njih potrpežljivost, ostavljali so jo malo po malo in svojo pozornost darovali drugim, ne tako oholim hčeram. Samo enem izmed njih, kovač, ta je vstrajal in ni nehal vasovati, ni bilo na mari mu to, ker ni počenjala z njim prav nič bolje, nego z drugimi. Po odhodu svojega očeta je Oksana še dolgo časa oblačila in dičila se pred zrkalom v okviru iz kositara — in ni mogla nagledati se svojih zalih lic.

„Kaj tem ljudem prihaja na um, da me veličajo, kako krasna sem!“ — opomnila je razmišljeno, pa samo za tega del, da je malo polaskala se sama sebi. „Lažejo ljudje, jaz nisem prav nič lepa!“

V zrkalu lesketajoče, živo, detinski mlado lice, ognjeno črne oči in razgrevajoči nasmeh na rožnih ustnih, — vse to pa je dokazovalo: „Ali so moje očí in črne obrvi nad očmí“ — govorila je krasotica dalje in neprestano gledala v zrkalo — „res krasne tako, da jim ni podobnih na zemlji? — Kaj pa je krasnega na tem topem nosi? — a na licih in ustnih? — Kako bi moji črni lasje bili krasni! Uh, človek se jih uže zvečer lehko prestraši: kakor črni gadje, tako so se ovili moje glave. Vidim toraj, da prav nič nisem krasna!“ — dejala je, zrkalo pomeknila nekoliko dalje, od sebe — in vskliknila: „Ne, vendar-le sem krasna! oh, kako krasna sem! Čudo! Kako radost pripravim jaz temu, čegar žena bodem! Kako veselje bodem svojemu soprogu! Samega sebe ne bode čutil. Imel me bode rad, kar me ne bode zadušil.“

„Čudna deva je to!“ — šepetnil je kovač, ko je bil neopažen koraknil v izbo — „kako malo pozná samoljubnost!!! Uže celó uro stojí pred zrkalom, a ne more nagledati se, pa še hvali se!“

„Da, dečaki, ali je katera podobna meni? — Gledite me“ — govorila je dalje koketa — „kako na lahko stopam! Moja košulja je šita z rudečo svilo! A kake trakove nosim v laséh! — Takih obrobkov niste videli vse žive dni še! Vse to mi je kupil oča, a samo zato, da bi me v zakon dobil najvrlejši mladeneč!“ Nasmehnila se je, ozrla na stran in opazila je kovača...

Vskliknila je in jezno stopila préd-enj.

Kovač je roki spustil ob sebi.

(Dalje prihodnjič.)

*) Plahta je spodnje žensko krilo iz kockaste (gewürfelt) volnene robe.

Naši dopisi.

Z Dunaja 25. maja. — Hitreje kakor se je pričakovalo, sklenilo se je za to zasedanje zborovanje državnega zbora. Včeraj popoludne ob $^3/_4$ 2. uri izrekel

je predsednik, da je dnevni red končan in da bode dan prihodnje seje in pa dnevni red naznanil pismeno. — Izrednih dogodeb v zadnji seji ni bilo, razun ako se hoče omeniti, da je pri tretjem branji VI. poglavja obrtnijske postave zanjo glasovala tudi vsa levica, kakor se mora tudi priznati, da popravki, katere je med razpravo predlagala levica, niso bili v bistvenem nasprotji z onim, kar je priporočal obrtnijski odsek. — Po vsem, kar se zdaj dá soditi, se državni zbor ne snide zopet pred 1. novembrom, ker ravno prestali ogerski državni zbor sklican je za 25. septembra. V eni prvih sej voli svojo delegacijo, in ako te začnejo zborovati takoj s 1. oktobrom, toraj ne dokončajo svojega posla pred mesecom dni.

V VI. dunajskem okraji in pa v srednjem mestu bilo je zadnji teden in še prej zeló živahno gibanje zarad volitev v državni zbor na mesto umrlega dr. Kurande in odstopivšega dr. Koppa. — Kopp je odložil poslanstvo zarad prejete nezaupnice in je ob enem izrekel, da v VI. okraju ne kandidira več, zato ga je pa z veseljem sprejelo judom zmiraj prijazno srednje mesto. Ni se mu sicer posrečilo v dvorani borse govoriti pred svojimi volilci, ker so ga nasprotniki z velikanskim sikanjem in vrišom pregnali z odra. — Toda vse početje nasprotnikov, kateri so deloma za bar. Walterskirchena, deloma za Kronawetterja, drugi zopet za prelata klosterneuburškega, kaže, da se ne upajo mu resno nasprotovati in uže zdaj je gotovo, da bode jutri voljen z veliko večino dr. Kopp.

V VI. okraju „Mariahilf“ so sicer antisemiti Schönerer in dr. Pattai z velikim vrišem, pravijo, da tudi z velikimi svotami novcev delali za Pattai-a. — Toda tudi VI. okraj še ni goden za namene antisemitov in sploh se dvomi, da bi Pattai dobil izdatno manjšino. — S Kronawetterjem bi se bilo dalo zmagati na „Mariahilf“, toda Schönerer hotel je imeti za vsako ceno moža, ki bi izvoljen vstopil v njegov klub — kot tretji.

Iz Vipave 23. maja. (Izv. dopis.) Danes je uže tretji dan, kar strašanska burja po naši dolini razsaja. Škoda bode velika toliko na trti, kolikor na sadji, posebno pa še na murbovem listju, katero bode tako raztrgano in zmandrano, da prevagljivi del niti za rabo ne bode. In ravno letos so si Vipavci precej močno čez sviloprejke spravili, mislé si, dobička je sicer pri tako nizkih svilnih cenah, kakoršne uže več let zaporedoma vladajo res da izginljivo malo zravno — osobito, ako je treba murbovo listje kupovati — pa v tako kritičnih časih, kakoršni so dandanes za kmetovalca, se ne sme niti enega krajcarja prezreti.

Sicer je dozdaj v Vipavi vse dobro kazalo, obilo ploda obečalo, osobito trta, sadje, krma in tudi žito; toda kaj pomaga, ako kar h kratu zrak tako bêsen postane, kakor je ravno zdaj. Zdaj naj bi prišli tisti v dolino, kateri pravijo, da je ona „kranjski“ ali še celó „slovenski raj“, in prepričali bi se, da je tak raj, da Bog pomagaj! Drugod škodi toča, škodi suša, slana ali moča, no, pri nas imamo pa povrhu vsega še peto in šesto nadlogo, burjo in splošno nerodovitnost zemlje. Brez gnoja noče pri nas kar nič več rasti, kaj še le roditi. Gnojiti se mora vsem poljskim pridelkom in pa kako močno, ako se hoče kaj pridelati, gnojiti se mora pa tudi trti, gnojiti še celó sadnemu drevju. To so res znamenja paradiža ali ne? — Deteljo se je pričelo kositi, pa namesto da bi se je, kakor se je upalo, več memo lanskega leta nakosilo, nakosi se je sploh manj. Na prostoru, kjer se je lansko leto v prvič 12 starih centov nakosilo, se je je letos komaj 7 centov. Vipavci imeli smo od leta 1875. naprej same slabe letine, no, uže lansko leto smo se nadejali, da bode po egiptovskem izgledu po sedmih slabih prva dobra letina, no, pa še letos v osmem imamo le slabe auspicije.

S Šenturške gore 24. maja. — V drugem letopisu muzejnega društva kranjskega, v katerem je pokojni Haufen priobčil v naši lepi domovini nahajajoče se polže, opomni na strani 21 pri Helix pomatia L., da do tiste dobe se še nikomur ni posrečilo, dobiti na Kranjskem H. pomatia, var. sinistrosa, to je, te pasme polža, da bi imel od desne na levo zavito polževino ali hišico! Jaz imam uže pet takih polževin v svoji zbirki. Prvega sem dobil, če se prav spominjam, l. 1872. pri sv. Jakobu nad Predvorom, ki je kaj lep eksemplar. Njegova iz 4 zavojev obstoječa polževina (hišica) je 5c/m dolga, 3m/m + 8m/m široka in 3c/m visoka. Utsje ima v premeri 2c/m + 8m/m. Enako lep in nič manjši je zadnji, kojega sem 9. dan t. m. v bistriški dolini kamniški dobil. Oni trije, ki sem jih prejšnja leta tudi ondi dobil, so pa nekoliko manjši. Predzadnji, ki mi je v pest prišel, delal mi je mnogo skrbi in truda. Bil je mladič, še le kake 3 do 4 leta star, torej nepripraven za kako zbirko. Da bi nekoliko dorastel ter povečil svojo malo hišico, spletel sem mu na vrtu prav na ugodnem mestu prijetno utico v bivališče, koja pa prostost ljubečemu spaku ni bila všečna; skorej vsaka noč se je splazil iz nje, in kje zunej potuhnjeno tičal. Mislil sem, to ne bo nič, da bi ti meni toliko sitnosti prizadeval, da bi te moral vsak božji dan iskati in nazaj v tvoj šotor nositi. Stopim tedaj v Kamnik, kupim dratú, spletem iz njega prav prostoren mrežast „salon“ in ga preselim vanj; pa tudi ta mu ni ugajal. Nekaj dni je sicer ponosno plazil se po njem; a neko jutro pridši na vrt, ne zapazim ga več v njem, vpihal mi jo je. Marljivo ga iščem v bližnji in daljni okolici, pa nikjer ga ne zasledim. Kedo popiše mojo žalost? Raji bi bil zgubil ne vem kaj, kakor pa njega. Šaljivo potožim žandarju, ki je došel k meni, da imamo na Šenturški gori beguna, ki se uže nekaj dni potika v bližnji okolici, obljubivši mu, ako ga kje stakne, da mu srčno rad dam dva litra vina. Vse zaman; tudi to ni ničesar pomagalo. Ko pa drugo spomlad doli pod župnijskim vrtom po polžkih brskam, zagledam, oj veselje! mojega begunca počasno se premikati s svojim tovorom na hrbtu, kojega je minulo poletje dokaj razširil. Hlastno ga zgrabim in koj obsodim k smrti. Vržem ga v vrelo vodo, v kateri je hipoma poginil. Truplo njegovo je šlo sicer v stranišče, a njegova zanimiva polževina pa množi in lepša zdaj mojo zbirko.

S. Robič.

Iz Ljubljane. (*V posvetovanje načrta deželne postave za povzdigo govedoreje*) sklicana je ênketa pri c. k. deželni vladi v Ljubljani na jutri dne 29. t. m. ob 4. uri popoludne. V imenu kmetijske družbe imajo se posvetovanja vdeležiti gg.: predsednik baron Wurzbach, podpredsednik J. Seunik, dr. Poklukar in tajnik G. Pirc.

— (*Binkoštni prazniki*) so veseli prazniki enako za otroke birmance, kakor za odrasle, posebno za meščane, ki si tačas radi ogledavajo lepo naravo. — Pri nas sta binkoštni ponedeljek in postojnska jama uže od nekdaj tesno zvezana in ta zveza je ptujcem, Nemcem, Madjarom in Lahom enako dobro znana, kakor Slovencem. — V postojnsko jamo dohaja vsako leto brezštevilna množica obiskovalcev, letos pa se jih pričakuje še mnogo več, ker bo jama prvič razsvitljena z električno razsvitljavo. — Čuli smo od povsem poklicane osebe, da se je prva poskušnja razsvitljave — minulo nedeljo — prav dobro obnesla.

— (*Krasno izdelano diplomo častnega meščanstva*) mesta krškega izročil je včeraj župan in državni po-

slanec gosp. Viljem Pfeifer ministerskemu predsedniku grofu Taaffe-u.

— (*Vreme*) je pri nas letos za kmetovalce sploh ugodno. Polje, travniki, vinogradi in sadno drevje — vse kaže prav lepo. Enako čujemo iz sosednih dežel, samo na Dolnje-Avstrijskem je tu in tam uže suša hudo pritiskala. Še le minulo nedeljo je tudi tam došel prav izdaten dež.

Žalibog, pokazalo je tudi letos pri nas svoje hude ure s točo. Tako izvemo, da je dne 21. t. m. v ljubljanski okolici, in to v katastralnih občinah: Setnik, Šentjošt pri Polhovem Gradcu, Podlipa, Velika Ligojna, Stara Vrhnika, Blatna Brezovica, Preserje in Jezero in na Selih pri Šmarji, toča pokončala vse poljske pridelke. — Ravno tisti dan zadela je enaka nesreča vasi Kompolje, Podgora, Podgorica in Bruhajnavas pri Dobrepoljah. — Nesreča pač nikdar ne miruje!

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Minuli ponedeljek bil je za tukajšnji VI. okraj „Mariahilf“ silovito razburjen dan, ker poskušali so se prvič natisniti Schönerer in Pattai zoper stare levičarje oziroma njihovega kandidata Neubera. Uže kmalu zjutraj sprehajale so se trume pristašev Schönererjevih, so nagovarjali volilce, voliti Pattai-a, kričajoč „proč z sleparji, proč z judi“. Vse ulice bile so polne ljudstva, posebno pa prostori krog volišča. Ob pol 12. uri prišel je Schönerer in je bil, se ve da, sprejet z gromovitimi „hoch“-klici; s Pattai-om sprehajala sta se mogočno med ljudstvom. Od 12. do 3. ure bila je volitev pretrgana, potem pa se je zopet pričel vriš po ulicah in kričanje zoper jude. — Pri sklenjeni volitvi oddanih je bilo 2186 (od 2800) glasov in Neuber je izvoljen z 1202 glasovi, Pattai pa jih je dobil 976. — Veliko mirneja bila je volitev v srednjem mestu. Oddanih je bilo 2415 glasov, približno 42% od vseh in Kopp je izvoljen z 2415 glasovi, prelat Kostersitz pa je dobil 207 glasov.

Štajarska. — Zmiraj „velikonemška Štajarska“ ima letos na binkoštni ponedeljek v Gradcu svoj veliki narodno-nemški praznik, snide se namreč tam nemški „Schulverein“ v svoj redni letni občni zbor. Da se od vseh strani pričakovani „nemški bratje“ dostojno sprejmó, vabi graški župan Kinzel vse meščane, naj ne opusté ničesar za sijajen sprejem pripravnega, izrekoma naj kinčajo mesto z onimi črno-rudeče-žoltimi, ki so povsod ljubljene barve nemškega naroda. — Da bodo Gračani radi ubogali svojega župana, ni dvomiti, ker so še celó lansko leto pri praznovanji 600letnici zeló naprej silili one nemške zastave.

Čuje se, da pride k občnemu zboru tudi dr. Herbst, da njegovi nekdanji pristaši ne bodo imeli vzroka dvomiti o zanesljivosti starega vodja. — Da bodo v duhu vsaj „Schulvereinerji“ skušali vse štajarske Slovence iz sveta spraviti, to je lahko umljivo.

Gališka. — Za nadškofa lvovskega je odločen Albin Dunajevski, za krakovskega pa grof Potulicki.

Istra. — Namestilne volitve za deželni zbor isterski na mesto onih slovenskih poslancev, katere je lansko leto lahonska večina tako silovito pregnala iz zbornice, se začenjajo, in kolikor čujemo, se vršijo prvotne volitve za Slovence ugodno. Vdeležitev je obilnejša in Slovenci-Hrvatje zmagujejo še bolj odločno, kot pri zadnjih volitvah. — V malo veselje sicer čujemo, da se ravno zdaj namestnik Depretis pripravlja za potovanje po Istri, ker smo prepričani, da Lahonov ne bo strašil, prepričani smo pa tudi, da Slovenci-Hrvatje ostanejo neomahljivi in si izberó zanesljivo in soglasno zopet svoje prve izvoljence, ako bi prav „nepristranski“ tamošnji deželni glavar v teh volitvah hotel uvideti „napad in žaljenje“ dosedaj izključno gospodujočih lahonov.

Egipt. — Zadnja poročila glasé se za Angleže nekoliko ugodnejša. Trdi se, da Mahdija zapuščajo njegovi zavezniki, da Hartum ni več zaseden in da je sploh vojska Mahdijeva razkropljena. — Angležem je sicer po volji, ako se te novice potrdijo; tudi general Gordon ne bo hud za to, pa dogodbe zadnjega leta pričajo, da so take le tolažbe obupanega, ki prehitro zopet minejo.

Iz Zagreba. — Cesarski razpis sklicuje deželni zbor Hrvatski 5. dan meseca junija.

Ogerska. — Dokler državni zbor ni bil sklenjen, prikazavale so se samo tu in tam volilne borbe, zdaj pa, ko se gre za res, za zmago ali propad, je povsod tudi borba brezozirna. — Samo po sebi je umevno, da najhujšo agitacijo vzdržuje Tisza-eva vlada in njegovi uradni podložniki. — Da je tako, priča deputacija došla v Budapešt, da se pri cesarju pritoži zoper agitacije uradnikov.

Velika volilna praska bila je zadnji čas v Jaszbereny. „Nemzet“ poroča, da je bil kandidat liberalne stranke za Salkajski okraj, Jurij Podhorsky, pri svojem potovanji redoma napadan. Voz njegovih spremljevalcev pa je v Ipoli-Pusta obsula prava toča kamenja, enega zastavonosca potegnili so s konja in veliko oseb je bilo ranjenih. — Sicer časniki svaré svoje pristaše pred izgredi, pa komaj je verjeti, da bi si svarilo kdo k srcu jemal, ampak videti je to samo manever zato, da se vodje strank morejo sklicavati, da so v smislu Tiszave okrožnice svarili pred nepostavnostimi, volijo pa vendar le vse stranke in povsod s poličem in s kosilom.

Bukovina. — Izredno čudna prikazen prikazala se je na nemškem vseučilišči v Črnovicah. Prejšnja vlada ustanovila je tam nemško vseučilišče kot nerazrušljivo trdnjavo zoper izhodni panslavizem, akoravno niti v Črnovicah, niti v Bukovini sploh Nemcev ni. Prvi nasledek take zopernaravne naprave je ta, da vseučilišče poslušalcev nima, oni pa, ki se ga ne morejo ogniti, silijo vlado neprenehoma, naj jih podučuje v njihovem lastnem (večidel romunskem) jeziku — se ve da brez vspeha. — Da se velikemu učenjaku Tomaščuku ni treba na vseučilišči truditi, zato skrbi državni zbor. En del tamošnjih profesorjev pa vendar preživo čuti, kako odveč so v Črnovicah in zato so sklenili vložiti prošnjo do državnega zbora, da se tamošnje vseučilišče preloži v Brno. — Ta sklep se sicer ni smel izvršiti, kaže pa dosti jasno, kako očetovsko so skrbele prejšnje vlade za duševni razvoj avstrijskih narodov.

Nemška. — Nemška država ima tedaj tudi svojo kolonijo in morebiti se Bismarku kmalu ponudi prilika, na sprehod poslati nemško vojno brodovje. — Telegram kneza Bismarka do nemškega konsula v južno-afrikanskem Kapstadt-u namreč uradno izreka, da je Luederitz in tamošnje naselbe pod varstvom nemške države.

Žitna cena

v Ljubljani 21. maja 1884.

Hektoliter: pšenice domače 8 gold. 11 kr. — banaške 8 gold. 31 kr. — turšice 5 gold. 20 kr. — soršice 6 gold. 70 kr. — rži 5 gold. 69 kr. — ječmena 5 gold. 20 kr. — prosa 5 gold. 69 kr. — ajde 5 gold. 69 kr. — ovsa 3 gold. 25 kr. — Krompir 2 gold. 50 kr. 100 kilogramov.

Odgovorni vrednik: Gustav Pirc. — Tisk in založba: J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.